

KESKKONNAAMET

Orgaanilisi lahusteid kasutava käitise registreerimine

Dagmar Undrits
Keskkonnaamet

Mõisted

Vastavalt tööstusheite seadusele:

- Orgaaniline ühend on ühend, mis koosneb vähemalt süsinikust ja ühest või mitmest vesiniku, hapniku, väevli, fosfori, räni, lämmastiku või halogeeni aatomist, välja arvatud süsinikoksiidid, anorgaanilised karbonaadid ja vesinikkarbonaadid.
- Lenduv orgaaniline ühend (LOÜ, ingl k volatile organic compound e VOC) on orgaaniline ühend ja kreosoodi fraktsioon, mille aururõhk temperatuuril 293,15 kelvinit (K) on vähemalt 0,01 kilopaskalit (kPa) või millel on konkreetsetes kasutustingimustes nimetatud aururõhule vastav lenduvus.
- **Orgaaniline lahusti** on lenduv orgaaniline ühend, mida kasutatakse:
 - 1) eraldi või koos muude ainetega toorainete, toodete või jäätmete lahustamiseks, ilma et toimuks keemilisi muutusi;
 - 2) puhastusvahendina saasteainete lahustamiseks;
 - 3) lahustina;
 - 4) dispergandina;
 - 5) viskoossuse regulaatorina;
 - 6) pindpinevuse regulaatorina;
 - 7) plastifikaatorina;
 - 8) konservandina.

Orgaaniline ühend -
tööstusheite
seaduse mõistes -
par 11 lg 1

LOÜ välisõhu
kaitse seaduse
mõistes - par
31 lg 2
kasutatakse nt
saastetasude
arvestamisel

LOÜ tööstusheite
seaduse mõistes -
par 11 lg 2
rakendatakse
lahustikasutajatele

Orgaaniline lahusti
- tööstusheite
seaduse par 11 lg 3

LOÜ
keskkonnaministri
määruse nr 67
mõistes
rakendatakse teatud
viimistlusvahendite
kasutamisel

Orgaanilised lahustid

- Orgaanilised lahustid võivad kahjustada inimese tervist ja olla keskkonnaohtlikud (ärritada, olla vähkitekitavad jne) – vt ohutuskaarti!
- Orgaaniliste lahustite kasutamise tagajärjel eralduvad LOÜ-d,
 - need osalevad reaktsioonides, mille käigus tekivad uued tervist ja keskkonda kahjustavad saasteained

- Kui ettevõtte kasutab orgaanilisi lahusteid, peab ta:
 - alates 1.05.2014 **registreerima oma tegevuse**, kui ei ole vaja välisõhu saaste- või keskkonnakompleksluba, kuid tegevusega ületatakse tööstusheite seaduse §-ga 113 kehtestatud künniskoguseid
 - nt kõik keemilised puhastused.
- Kui ettevõtte peab muul põhjusel keskkonnakompleks- või saasteluba omama, ei pea tegevust eraldi registreerima vaid see kajastub loal.

Taust

- Registreerimise nõue on sätestatud algselt EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIViga 2010/75/EL (ehk tööstusheite direktiiv)
- Tööstusheite seaduses sätestatud registreerimismenetlus on kavandatud võimalikult lihtsa menetlusena, mis
 - võimaldaks riigil omada selget ülevaadet orgaanilisi lahusteid kasutavatest käitistest
 - ning nende tegevuse nõuetele vastavust vajadusel kontrollida

- Registreeritakse tegevusi erinevate tegevuskohtade põhiselt
- Kuidas saada teada, kas tegevus tuleb registreerida?
 - Kas ettevõtte kasutab orgaanilisi lahusteid? (jah)
 - Kas tegevus on mainitud tööstusheite seaduse §-s 113? (jah)
 - Kas ettevõtte ületab samas §-s toodud künniskoguseid? (jah)
 - Seda hinnatakse lahusti aastase kasutamise järgi, st aasta jooksul sisseostetud uus lahusti + aasta jooksul regenereeritud ja taaskasutatud lahusti
 - Ettevõtte ei vaja välisõhu saaste- või keskkonnakompleksluba
- Orgaanilise lahusti kogus: kasutatavates kemikaalides ja segudes sisalduvate lahustite kogused kokku
 - Näiteks, kui kasutatakse 10 t viimistlusvahendit, mille lahustisisaldus on 60%, siis lahusti kulu on $10 \text{ t} \cdot 60\% = 6 \text{ t}$

Kaasnevad kohustused välisõhu vallas

Orgaaniliste lahustite kasutamine

Registreeringuga sätestatud kohustused

Seadusest otsetulenevad nõuded, nt ohtlike ainete asendamine, heite piirväärtused

Erinõuded, nt seire, kavad

Heite piirväärtused

- Tööstusheite seaduses toodud tegevusalade puhul kehtivad heite piirväärtused,
 - mis on toodud keskkonnaministri 21.06.2013 määruses nr 44 tegevusalade kaupa.
 - Vt <https://www.riigiteataja.ee/akt/105072013020>
 - Mõningal juhul erinevad piirväärtused ka tegevuse mahu (st kasutatava lahusti koguse) järgi.

Heite piirväärtused

- Eristatakse nelja “tüüpi” piirväärtuseid:
 - Orgaanilise lahusti koguse piirväärtus väljuvates gaasides (s.o kontrollitud heide) – mg C/Nm³
 - Kontrollimatu heite piirväärtus – % lahustite sisendist
 - Summaarse heitkoguse piirväärtus (kontrollitud + kontrollimatu heide kokku)
 - Kantserogeenseteks, mutageenseteks või reproduktiivtoksilisteks klassifitseeritud ühendite (CMR-ained) piirväärtused – mg/Nm³

Heite piirväärtused

- NB! Metall, plastmass, tekstiil, kile, kanga, paber, puitpindade jt pinna katmine (v.a rotatsioonitrükk tekstiilile):
 - Orgaanilise lahusti koguse piirväärtus väljuvates gaasides (mg C/Nm³):
 - Kui ei ole tehniliselt võimalik eraldada pindade katmise protsessi kuivamisest (st ei saa kahest protsessist tulenevat LOÜ heidet üksteisest eristada), rakendatakse rangemat piirväärtust!

CMR ained

- CMR-ained peab asendama võimalikult kiiresti ja võimalikult suures mahus vähem kahjulike ainete või segudega tehniliselt ja praktiliselt võimaliku määraneni.
- Piirväärtusi tuleb järgida aga igal juhul!

Lahustite kasutuskava

- Kui on oht või kahtlus, et piirnormi ületatakse, nõuab Keskkonnaamet lahustite kasutuskava
- Lahustite kasutuskava tuleb koostada vastavalt keskkonnaministri 4.07.2013. a määrusele nr 51
 - ja see põhineb massibilansil.
 - Vt <https://www.riigiteataja.ee/akt/105072013019>

Lahustite kasutuskava

- Lahustite kasutuskava eesmärk on:
 - tõestada, et saasteainete sisaldus vastab kehtestatud piirväärtustele
 - määrata LOÜ-de heite edasised vähendamisvõimalused
 - avalikustada asjakohast teavet

KESKKONNAAMET

Aitäh!

Vt lisainfot

<http://www.keskkonnaamet.ee/teenused/valisohukaitse/orgaaniliste-lahustite-kasutaja-registreerimine/>